

Kultur

Oslos eiketrær er biologiske skattekamre

Maria T. Pettrém

De gamle, hule eikene er spesielt viktige for å bevare biologisk mangfold. Nå skal trærne kartlegges.

Jeg tror det er her inne! Biolog Maria Knagenhjelm Hertzberg småløper i forveien inn i parkhagen ved Gamle Logen. Vel innenfor murene peker hun ivrig opp mot et stort og frodig eiketre, innrammet av et lavt metallgjerde.

- Her er det! Jeg tipper det er rundt 200-300 år gammelt, men det er vanskelig å fastslå nøyaktig. Dette er et drømmeeksempel med tanke på plassering, her er det ingenting som skaper konflikt med treet, sier Hertzberg entusiastisk mens hun skuer opp mot den grønne trekronen.

Eiketrær er biologiske skattekamre, og hjem for en rekke rødlistede arter, men trues stadig av utbygging, hugst, overdreven beskjæring og for mye skygge.

Nå kartlegges trærne av biologer fra BioFokus, på oppdrag fra Oslo kommune.

Tap av biologisk mangfold

I Norge er eik ansett å være det treslaget som huser flest arter. Det lever minst 120 rødlistede billearter, 98 rødlistede, sopparter og 5 rødlistede lavarter som i hovedsak er tilknyttet eik i Norge. Rødlistet innebærer at arten er utrydningstruet.

Hertzberg peker på treet, og forteller at det er i trets grove barksprekker, hulrom og i den døde veden i trekronen at de fleste rødlistede artene lever.

- Trolig er det rundt 1000 arter som *kun* lever på eik. Derfor er eika, og da særlig de hule trærne, viktige for å stanse tapet av biologisk mangfold, forteller hun.

Eika og økosystemet inne i treet trues stadig vekk av hensynsløs utbygging og overdreven beskjæring.

Stor nedgang

- Det har helt opplagt vært en nedgang i store eiketrær i Oslo de siste femti årene, sier Stefan Olberg i Biofokus.

På tidligere kartlegginger har han deltatt på, har grunneiere kommet bort til ham og sagt «Du burde vært her for 10-20 år siden, da sto det et svært eiketre her borte».

- Vi har altfor lite kunnskap om omfanget av hule eiker i Oslo. Derfor er denne

FAKTA

Hule eiker

Kan bli 1000 år gamle og er hjem for 1500 ulike arter.

Eiken er trolig det treslaget i Norge som har størst mangfold av arter knyttet til seg.

Av rødlistede arter lever minst 120 billearter, 98 sopparter og 5 lavarter i hovedsak tilknyttet eik i Norge.

Antallet hule eiker går ned. Noen ganger blir hule eiker fjernet, og det tar flere hundre år før nye vokser opp.

Hule eiker ble i 2011 vedtatt som utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven. Det betyr at de får bedre beskyttelse mot trusler som nedbygging og hugst. Denne forskriften omfatter ikke bare eik som er hule, men alle eik som er over 200 cm i brysthøydeomkrets.

Kilde: Miljødirektoratet

Hertzberg sykler rundt i utvalgte bystrøk og sniker seg inn i folks hager med kart, målestokk og skriveblokk.

Sjefen i Bauer Media slutter

Lasse Kokvik (bildet) gir seg som administrerende direktør og sjefredaktør i Bauer Media Norge, som blant annet står bak Radio Norge. Jim Receveur overtar jobben. (NTB)

Det kaller biolog Maria Knagenhjelm Hertzberg plasseringen av det store eiketreet som står i parkhagen utenfor Gamle Logen i Oslo sentrum.
Foto: Morten Uglum

kartleggingen kjempeviktig, sier Olberg.

Når Maria Knagenhjelm Hertzberg kartlegger eikene, sykler hun rundt i utvalgte bystrøk og sniker seg inn i folks hager med kart, målestokk og skriveblokk. Hun forteller at de gir eiketruer verdi på en skala fra A til C, etter DN-håndbok 13. Verdi A regnes som høyeste verdi for biologisk mangfold.

Flere verdifulle eiketrær på Smestad

De siste ukene har Hertzberg kartlagt flere områder vest i Oslo, blant annet Ullern, Montebello og Smestad.

Knutepunktet Smestad er et av områdene i Oslo som er utpekt som utviklingsområde med potensial for storstilt fortetting og boligbygging i årene fremover. I dag bor det 1250 personer innenfor området, men i fremtiden kan det bli mangedoblet. Dersom fortettingen realiseres, må et stort antall villaer og andre småhus rives.

Hertzberg forteller at det er flere verdifulle eiketrær i utviklingsområdet som har en spesiell beskyttelse ifølge naturmangfoldloven. Senest i 2015 ble en utbygger på Smestad pålagt å plante nye, store eiketrær på tomten, etter å ha felt to store eiketrær. En rekke unike planter ble også fjernet. Det fikk konsekvenser.

Tips til folk med eik i hagen

Bruk fagfolk dersom du ønsker å beskjære treet. Døde grener er vanlig, og kan huse insektarter. Ta kontakt med kommunen for råd.

Loven hindrer ikke beskjæring av hensyn til sol og utsikt, men hensynet til hule eiker skal veie tungt. Eldre trær tåler beskjæring dårligere.

Rotsonen når ofte lenger ut enn kronen, og graving bør derfor skje minst fem meter fra stammen for ikke å skade røttene.

Gi treet lys og varme. Mange hule eiker vil leve lenger dersom konkurrerende trær fjernes.